

DR. FICSÓR GABRIELLA*

A bíró kizárásának gyakorlati tapasztalatai

A bíró ellen bejelentett relatív kizárási ok, az elfogultsági kifogás esetenként az eljárás elhúzását célozhatja, még rosszhiszeműség feltételezésére is okot adhat. Különösen akkor lehet erre következtetést levonni, ha az elfogultság bejelentése az egész bírósággal szemben történik, időnként a másod- és harmadfokú bíróságot is érintve. A kizárásról való döntés előtt a bíróságok valamennyi (ugyanazon ügyszakban dolgozó) bíróját meg kell nyilatkoztatni, végső soron a Kúria eljárását igényelheti az elfogultsági kifogás elbírálása.

Objektív kizárási ok is okozhatja annak felvetését, hogy az etikai szabályok sérülhettek. Egy járásbírósgon folyamatban lévő ügyben a járásbírósg elnökének közeli hozzátartozója elfogadta az ügyvédi meghatalmazást, ezzel kizárta az ügy elbírálásából ezt a járásbírósgot. A kijelölés folytán eljáró másik járásbírósg előtt az új meghatalmazott védő meg sem jelent, helyettest küldött, majd a második érdemi tárgyaláson, amelyen ügydöntő határozat is született, a vádlottnak már új meghatalmazott védője volt.

További visszasságokkal¹ az egyes eljárási szabályok értelmezésénél is lehet találkozni, valamint az új eljárási kódex tervezetének ismert szövege további értelmezési nehézségeket vet fel.

1. A kizáráshoz való hozzájárulás

A Be. 24. § (6) bekezdésének helyes értelmezése szerint a bíró az ellene bejelentett elfogultsági kifogás esetén csak akkor tehet olyan nyilatkozatot, hogy hozzájárul a kizáráshoz, ha más bíró kijelölésére igazgatási jogkörben a szignálónak lehetősége van (átszignálás). Ezt a nyilatkozatát nem kell indokolnia, és ezzel a bejelentésével nem ismeri el, hogy valóban elfogult lenne. Az eljárási szereplők perbeli magatartása elvezethet odáig, hogy az eljáró bíró „belefáradt” az ész-

szerű határidőn belüli és szakmailag kifogástalan döntési lehetőségének elérése iránti küzdelemben. A hozzájárulásának megadása mellett le is szögezheti, hogy nem elfogult, amellyel megerősíti, hogy eddig sem volt.

Annak a nyilatkozatnak viszont, hogy „a kizáráshoz nem járulok hozzá”, semmilyen eljárásjogilag értelmezhető tartalma nincs, akár a bíró

személyét, akár az egész bíróságot érintő elfogultsági kifogás bejelentésének esetéről van szó. Az a nyilatkozat, hogy „nem vagyok elfogult”, „a kizáráshoz nem járulok hozzá”, csak az első részében jelentényt a döntéshozó részére. A bíróság egészét érintő elfogultság bejelentését követően a felsőbb bíróság akkor is kizárhatja a bíróságot, és más bíróságot jelölhet ki a pártatlanság látszatának megőrzése érdekében, ha vannak olyan bírák, akik nem érezték magukat elfogultnak és törvényellenesen hozzátették, hogy a kizárásukhoz nem járulnak hozzá.

2. A bíró által bejelentett kizárási ok

Különbséget kell tenni az objektív és szubjektív kizárási okok között. Amennyiben az elfogultság-elfogultatlanság kérdésében tesz nyilatkozatot a bíró, úgy irányadó a 17/2001. (VI. 1.) AB határozat, amely alkotmányos követelményként fogalmazta meg, hogy „az a bíró, aki a vele szemben fennálló kizárási okot maga jelenti be, a bejelentés megtétele után az ügyben nem járhat el”. Az Alkotmánybíróság jogszabály-értelmezése óta a felsőbb bíróság nem foglalhat állást abban, hogy a bíró által bejelentett, Be. 21. §-a (1) bekezdésének e) pontjára hivatkozó kizárási ok megalapozott-e vagy sem. A bíró a bejelentésétől kezdve nem járhat el az ügyben, kizárta magát. A saját belső meggyőződése ellenére a felsőbb bíróság nem kötelezheti az eljárás lefolytatására, már csak azért sem, mert ezt követően megalapozott lenne az eljárás bármely szereplőjének az azon alapuló kizárási iránti bejelentése, mely szerint maga a bíró jelentette ki, hogy elfogult.

A Be. 24. §-ának (1) bekezdése tételes normaként leszögezi², hogy „a bíró az ügyben a kizárási ok bejelentésétől kezdve nem járhat el, ha a kizárási okot maga [...] jelenti be”. A kizárást kimondó és kijelölő határozat indokolásának tehát elegendő ezt a jogszabály-helyet

* Tanácselnök bíró, Debreceni Ítéletábrla.

¹ Kúria Bkk.I.853/2016/2. számú végzése szerint a bíróság előtt 2013. július 18. napján indult büntetőügyben 2016. június 13-án még mindig a kizárási iránti bejelentések elbírálásával foglalkoznak a bíróságok, immár a Kúria.

² Az alkotmánybírósgai határozatban megfogalmazott alkotmányos követelményre tekintettel került sor az 1998. évi XIX. törvény – hatályba lépés előtti – módosítására a 2002. évi I. törvénnyel, 13. §.

felhívnia, szükségtelen kitágítani a gondolkodási kört a bíróság pártatlansága iránti igényre hivatkozással.

Nem lehet azonban következmény nélküli a bíró elfogultságra hivatkozó alaptalan bejelentése. Az alkotmánybíróági határozat szerint a bíró se használhassa visszaélészerűen ezt a lehetőséget, „ne háríthassa el azon ügyek elbírálását, amelyekben az intézkedést kényelmetlennek tartja”. A bejelentés alaposságának vizsgálata nem a büntetőügyben folyó eljárás tárgya, de fegyelmi eljárás alapjául szolgálhat. Ez esetben már azt kell eldöntenie a fegyelmi jogkör gyakorlójának, „hogy a külső megítélő az elfogultság szubjektíve fennálló okát objektíve reálisnak tekintené-e”. Ennek a nehéz kérdésnek az eldöntéséhez elengedhetetlenül szükséges, hogy az elfogultságra nyilatkozó bíró adja indokát annak, hogy milyen körülmény miatt érzi azt, hogy nem tud pártatlanul ítélni. Az elfogultság kijelentése tehát nem elegendő, azt indokolni kell.

Amennyiben az egész bíróságot érinti a kizárási ok, pl. az egyik bíró, vagy hozzátartozója sértette a büncselekménynek, az elfogultságra vonatkozó indokolt nyilatkozatot tevő bírók között nem szerepelhet az a bíró, aki objektív kizárási okkal érintett. Értelemszerűen nem is nyilatkozhat arról, hogy elfogult-e, törvényben írt, megdönthetetlen vélelem áll fenn.

3. A pártatlanságba vetett közbizalom látszatának őrzése

A már hivatkozott alkotmánybíróági határozat szerint „a bírónak nem csak pártatlannak kell lennie, hanem pártatlannak is kell látszania”. A bíró csak akkor fogalmazhat úgy, hogy „nem vagyok elfogult, de a pártatlanság látszatának megőrzése érdekében hozzájárulok a kizáráshoz”, ha igazgatási jogkörben más bíró kijelölhető. Ez azonban nem tűnik életszerű szituációnak.

Az egész bíróságot érintő elfogultsági kifogás bejelentése esetén a bírónak csak egy határozott nyilatkozata lehet, elfogult vagy nem elfogult. Az elfogultságát az általános érvényű indokolással nem támaszthatja alá. Megfogalmazhatja ezt – részletesen indokolva – az elfogultság egyidejű bejelentésével az ügy elbírálására kijelölt bíró, de nem teheti meg a bíróság többi, megnyilatkoztatott bírója.

Egy konkrét ügyben³ mégis jelentőséggel bírt a bírák ilyen értelmű nyilatkozata a következőkben részletezettek szerint. A védő indítványt tett a törvényszék bírónak az ügyből való kizáráására. Az elfogultsági kifogását arra alapította, hogy a városi bíróságon folyamatban volt elsőfokú eljárásban a tanács elnöke dr. X. Y. volt, aki időközben a törvényszék elnöke lett. Emiatt „a törvényszék összes tanácsa az alárendeltségébe

tartozik. Álláspontom szerint tehát nincs olyan tanács, melytől a II. fokú eljárás elfogulatlan lefolytatása várható lenne.” Az ügyészség utalt arra, hogy a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény 119. §-a és 136. §-ai rendelkeznek a bírósági vezetők – így a bíróság elnöke – igazgatási, munkáltatói, szakmai és egyéb jogosítványairól. A törvény idézett rendelkezésére tekintettel laikus számára is nyilvánvaló, hogy az említett jogosultságok gyakorlásának a bírák ítélezési tevékenységére közvetlen kihatása nem lehet. A törvényszék eljáró tanácsának tagjai az elfogulatlanságukat nyilvánították ki. A törvényszék többi bírója – öt kivétellel – úgy nyilatkozott, hogy nem elfogult. Az öt bíró elfogultságot jelentett be, de nem személyes pártatlanságának hiányát kinyilvánítva, hanem a következő indokot megjelölve: „az igazságszolgáltatás pártatlanságába vetett hit megőrzése”. Az ítéletábra egyetértett azzal, hogy a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény nem tartalmaz olyan kötelezettségeket, jogokat a bíróság elnöke, mint igazgatási vezető számára, amelyek a bírák ítélezési tevékenységére közvetlen kihatással lennének. Mindezek, valamint a bírói nyilatkozatok tartalma miatt nincs ok a törvényszék bírái személyes pártatlanságának megkérdőjelezésére, nincs alapja annak a feltételezésnek, hogy ne tudnának elfogulatlan döntést hozni. A védő által nevesített indok tehát valóban nem helytálló, a bírók az igazgatási vezetőknek szakmailag, az ítélező tevékenységükben nincsenek alárendelve.

Nem lehet azonban figyelmen kívül hagyni az öt bíró nyilatkozatának tartalmát, vizsgálat tárgyává kell tenni az igazságszolgáltatás pártatlanságába vetett közbizalom megőrzésének alkotmányos követelményét. E körben szükséges utalni az Alkotmánybíróági 17/2001. (IV. 1.) AB határozatára, amelyben részletesen foglalkozott az Emberi Jogok Európai Bírósága gyakorlatát is figyelembe véve a pártatlanság fogalmával. A határozat indokolása azt az elvárást tartalmazza, hogy a bírónak nem csak pártatlannak kell lennie, hanem pártatlannak is kell látszania.

Az Emberi Jogok Európai Bírósága a Panyik kontra Magyarország ügyben 2011. július 12. napján hozott ítéletében (12748/06. számú kérelem) megállapította az Egyezmény 6. cikke (1) bekezdésének megsértését. Az indokolás 28. pontja a következőket tartalmazza:

„Amikor a második teszt testületként eljáró szerv tekintetében kerül alkalmazásra, akkor azt kell eldönteni, hogy az ilyen szerv tagjainak személyes magatartásától teljesen függetlenül állnak-e fenn olyan bizonyítható tények, amelyek kételyeket ébresztenek a szerv pártatlanságát illetően (ld. *Castillo Algar v. Spain*, 28 October 1998, § 45, *Reports* 1998-VIII; és *Morel v. France*, no. 34130/96, § 42, ECHR 2000-VI). Amikor azt kell elbírálni, hogy egy adott ügyben jogos indok áll-e fenn azon félelemmel, hogy valamely testület nem pártatlan, akkor a pártatlanság hiányát állító álláspontja fontos, de nem döntő jelentőségű. Döntő jelentősége annak van, hogy a félelem objek-

³ Debreceni Ítéletábra Bkk.III.106/2013/2.

tíve igazolhatónak tekinthető-e (ld. *Ferrantelli and Santangelo v. Italy*, 7 August 1996, § 58, *Reports* 1996-III; és *Wettstein v. Switzerland*, no. 33958/96, § 44, ECHR 2000-XII)."

Le kell szögezni, hogy az első fokon eljáró törvényszéki elnök abszolút kizárási okkal érintett a másodfokú eljárásban a Be. 21. § (3) bekezdésének b) pontja értelmében, az öt bíró – az indoktól függetlenül – elfogultságot jelentett be, ezért az ügy elbírálásából kizárta magát a Be. 24. §-ának (1) bekezdése alapján.

A törvényszék további 15 bírójának elfogulatlanságáról nyilatkozott, azonban a szervezet említett öt bírójának vesztélyben érezte a pártatlanság látszatát. A tisztességes eljárás Egyezményben írt és az Alaptörvény XXVIII. cikkének (1) bekezdésében megfogalmazott – „Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, észszerű határidőn belül bírálja el.” – követelmény mentén nem lehet más következtetésre jutni, mint arra, hogy a szervezet több tagjának is az a meglátása, hogy a védő félelme objektíve igazolhatónak tekinthető.

Az eddig írtakból, valamint az Alaptörvény 28. cikkében foglaltakból – a jogszabályokat a józan észnek megfelelően kell értelmezni – az következik, hogy a jogértelmezés során az ítélőtábla sem juthat más álláspontra, mint a védő felvetésével való egyetértés, ha nem is az ott írt indok alapján. Az ítélőtábla ezért az ügy másodfokú elbírálásából a Be. 24/A. §-ának (1) bekezdése szerinti eljárásban a törvényszéket kizárta, a másodfokú eljárás lefolytatására más törvényszéket jelölt ki a Be. 20. § (2) bekezdésének b) pontjában írt felhatalmazás alapján.

Az EJEB Panyik kontra Magyarország ügyben hozott ítéletére azért is fel kell hívni a figyelmet, mert arra mutat rá, hogy a Bíróság megítélése szerint a bíró és az érintett bíróságon működő ügyvéd közötti munkakapcsolat megléte nem vonja maga után szükségképpen a pártatlanság hiányát az előbbi részéről, a döntő tényező ebben az esetben az a tény, hogy a bíró korábban pusztán ezen az alapon kérte a kizárását, ami még akkor is fennállt, amikor később részt vett az ügyfél ügyének másodfokú elbírálásában. Tanulásként levonható, hogy a bírónak, a bírói tanács tagjainak ügyelnie kell arra, hogy ne járjanak el olyan ügyben, amelyben az ügyfél olyan személy, akivel szemben a bírósághoz kötődő tevékenysége miatt korábban már elfogultságot jelentettek be. Ez irányadó akkor is, ha valamennyi bírónak nyilatkoznia kell. A korábbival ellentétes nyilatkozat a szubjektív teszt alapján nem feltétlenül, de az objektív teszt mércéje szerint el fog bukni, a pártatlanságával, semlegességével kapcsolatban észszerű kételyek merülhetnek fel, amelyek alapján igazolható az eljárási szereplő által felvetett félelem.

Óvatosságra int az utóbbi években elvárásként megjelenő együttműködési megállapodások kötése a bíróság szervezeti egységei és külső – esetenként egyben büntetőügyekben eljárási szereplő – szervezetek

között. A bíróságnak nincsenek társszervei, társhatóságai, mivel a bírói hatalom független államhatalmi ágaként jelenik meg az Alaptörvénybe iktatva, és az Alkotmánybíróság által számtalanszor értelmezve. A függetlensége, a semlegessége iránti közjogi igény elhatárolja más államhatalmi ágakhoz tartozó minden szervezettől. Felerősíti az integritási⁴ kockázatot minden külső szervezettel való szorosabb kapcsolatot, amely írásbeli megállapodás hiányában is kizárólag az általános tájékoztatást szolgálhatja, valamint a bírák részvételét a jogszabályok értelmezését és a bírói gyakorlat megismertetését célzó képzetekben.

4. A bíró ellen bejelentett – általában – kizárást nem megalapozó elfogultsági kifogások

4.1. Egyre gyakrabban kell szembesülni az arra hivatkozóan bejelentett elfogultsági kifogással, hogy a vádlott a folyamatban lévő büntetőeljárás alatt kártérítési pert indított a bíróság ellen az ügyével összefüggésben, vagy korábbi ügyével kapcsolatban nyújtott be keresetet sérelemdíj megítélése érdekében. A bejelentésben az a vélelem fogalmazódik meg, hogy a büntetőbírók nem képesek tárgyilagosak maradni a büntetőügyben, ha a szolgálati helyük szervezeti egységével a vádlott pereskedik. Egy ügyben a vádlott ezt alátámasztandóan határozottan ki is jelentette, hogy a törvényszékkel perben, haragban áll. A Kúria kizárást megtagadó határozata⁵ támadhatatlan, igen frappáns választ adott: a haragban kitétel természetes és jogi személy között nem értelmezhető.

Megjegyzendő, hogy a bírónak nincsenek ismereteik arról, hogy más ügyszakban milyen perek vannak folyamatban. A korszerű elektronikus lajstrom-program ellenére sem követi figyelemmel a bíró még az ugyanabban az ügyszakban tevékenykedő kollégájának az ügyeit sem, az ügyelosztási rend szerint kiosztott ügyeivel kell csak foglalkoznia. Az eljárási szereplő által a bírósági szervezet ellen indított polgári perről a büntetőbíró csak a kizárást iránti bejelentésből értesül.

4.2. Pótmagánvádas ügyekre hivatkozással is történik elfogultság bejelentése az utóbbi időben. Különböző hivatali bűncselekmények miatt a terheltek által benyújtott vádindítvánnyal érintett bírókkal szemben objektív kizárási ok keletkezik. A pótmagánvádas ügyben nem járhat el az a bíró, aki egyben megvádolt személy. A bírósági szervezetben működő többi bíró vonatkozásában azonban nincs objektív kizáró ok, a bíró nyilatkozatától, belső meggyőződésétől függ, hogy ez a körülmény őt befolyásolja-e abban, hogy a terhelt

⁴ 6/2016. (V. 31.) OBH utasítás az integritási szabályzatról, különösen a X. Fejezet, alkalmazott alatt a bírót is érteni kell az értelmező rendelkezésnek megfelelően.

⁵ 2016. február 4. napján kelt Bkk.II.2/2016/2.

más ügyében részrehajlás nélkül járjon el. Amennyiben az elfogulatlanságáról tesz nyilatkozatot, úgy a kizárására nem is kerülhet sor⁶.

4.3. Az általánosságokat, szubjektív értékítéletet tartalmazó kizárás iránti bejelentésekkel kapcsolatban a legfőbb bírói fórum több esetben kifejtette és közzé is tette⁷, hogy „a bírói elfogultságot kizárólag az adott ügybeli konkrét és valóságos tények alapján lehet megállapítani, s csak olyan feltárt adatok alapján, amelyek a bíró pártatlansága iránt észszerű (megalapozott) képtelt ébreszteni alkalmasak”⁸.

Ugyancsak töretlen a bírói gyakorlat abban, hogy nem kizárási ok az, ha a bíróság a törvényben előírt feladatait teljesíti⁹, így például dönt a bizonyítási indítványokról, és azokat elutasítja.

„Az egységes bírói gyakorlat szerint a Be. 21. § (1) bekezdésének e) pontjában foglalt kizárási ok fennállását nem valószínűsíti önmagában az a körülmény, hogy az elfogultsági kifogás bejelentőjével szemben az adott bíróság, illetve az adott bíró korábban marasztaló, illetve a bejelentő által sérelmezett döntést hozott.”¹⁰

4.4. Az eljáró bíró, az eljáró bíróság és a bírósági vezetők (itt csak az elnökökre, kollégiumvezetők, csoportvezetők és helyetteseikre lehet gondolni) közötti – feltételezett – alá- és fölérendeltségi viszonyra tekintettel is történnek alaptalan bejelentések. A már hivatkozott Debreceni Ítéltábla Bkk.III.106/2013/2. számú határozatában is le kellett szögezni, hogy a védő azon felvetésével szemben, mely szerint a törvényszék összes tanácsa az elnök alárendeltségébe tartozik, a bíró ítélkezési tevékenységében való utasíthatatlansága alkotmányos követelmény. A Bszi.-ben a bírósági vezetők közé sorolt tanácselnök nem eshet egy tekintet alá a korábban felsoroltakkal, hiszen neki konkrétan az a feladata, hogy a tanácsának tagjaival együtt, a velük való tanácskozást követően, a kialakult konszenzusnak megfelelően hirdesse ki az érdemi döntést (az egyéb határozatok is a tanács tagjai, esetenként eltérő jogi álláspontjának megvitatását követően születnek). Azt, hogy sem a bíróság elnöke, sem pedig a kollégiumvezető nem feleltese az ítélkező bírónak az ítélkezési tevékenysége során, azt a Kúriának is ki kellett mondania¹¹.

5. Újabb alkotmánybírói határozatok

5.1. A 25/2013. (X. 4.) AB határozat azt az alkotmányos követelményt fogalmazza meg, hogy a Be. 416. §-a (1)

bekezdésének c) pontjában meghatározott felülvizsgálati eljárást megalapozhatja a Be. 21. § (1) bekezdésének e) pontjában foglalt elfogultsági okra alapított felülvizsgálati indítvány. Az alkotmányos jogértelmezés csak annyiban új, hogy az ügydöntő határozat jogerőre emelkedését követően ismertté vált, felvetett elfogultsági kifogás is a Kúria érdemi vizsgálódását kényszerítheti ki. Az alkotmánybírói határozat a döntésére okot adó alkotmányjogi panasz alapján a megtámadott kúriai határozatokat nem semmisítette meg, és nem lehetett fel ezt követően keletkezett olyan kúriai határozat, amelyben az Alkotmánybírói határozatára figyelemmel kellett volna eljárni. Az alkotmánybírói határozat említi azt az esetet is, amikor az elfogultsági kifogás bejelentésére még a jogerős ügydöntő határozat meghozatala előtt sor került, de az elbírálására már nincs lehetőség. Ezt az eljárásjogi helyzetet a Be. 24. §-ának (1), (2) és (3) bekezdéseinek egymásra épülő szövege teremti meg, amikor kimondja, hogy a más (nem a bíró) által bejelentett elfogultsági kifogás esetén, annak elbírálása hiányában is, a bíró az ügydöntő határozat meghozatalában is részt vehet. Ez történik akkor, ha a már kitűzött határnap előtt tesz bejelentést az eljárási szereplő. Amennyiben ez csak az eljáró bírót vagy bírói tanácsot érinti, akkor a bíróság más tanácsa általában még időben tud dönteni a bejelentés megalapozottsága kérdésében. Amennyiben a bejelentés a bíróság valamennyi bírójára vonatkozik, akkor a körözés, felterjesztés, felsőbb bíróság döntésének a bevétele kizárólag az eljárás indokolatlan elhúzódását eredményezheti, amelyben az eljáró bírók, akik esetében az elfogultság valójában fel sem merül, nem lehetnek partnerek. A másod- és harmadfokú bíróság tehát nem követ el törvénysértést, amikor a bejelentett elfogultsági kifogás ellenére a kitűzésnek megfelelően az eljárási cselekményt lefolytatja, és ügydöntő határozatot hoz. A jogerős befejezéssel azonban nem válhat okafogyottá a döntés az elfogultsági kifogás tárgyában. Amennyiben a bejelentés alaptalan, azt a felsőbb bíróság el fogja utasítani, amennyiben alapos, akkor az az eljárási bíróság kizárásához vezet. Ez utóbbi esetben a Be. 416. § (1) bekezdésének c) pontjában írt felülvizsgálati ok létrejön.

Az alkotmánybírói határozat indokolása megemlíti a Be. 24. §-ának (8) bekezdésében foglaltakat, mely szerint a kizárást megtagadó határozat önálló fellebbezéssel nem támadható, az az ügydöntő határozattal szembeni jogorvoslatban sérelmezhető. A nem jogerős ügydöntő határozat ellen bejelentett fellebbezésben a kizárást megtagadó határozat sérelmezése ugyan nem jellemző, azonban a bíróság döntésének ismeretében a fellebbezés gyakran tartalmazza akár indokolással, akár indokolás nélkül, hogy a bíró, bírói tanács elfogult volt. Ez külön döntési kötelezettséget nem ró a bíróságra, a felülbírálat során keletkező határozatban kell erre reagálni.

A 86/2010. számú BK vélemény, amelyre az Alkotmánybírói határozat hivatkozott, egy további eljárási helyzet megoldását is tartalmazza. A nem jogerős ügydöntő

⁶ Kúria Bkk.I.1.469/2016/2., Bkk.III.1.605/2016/3., Bkk.I.1.755/2016/2.

⁷ EBH 2011.2302., EBH 2014. B.4., BH 2010.323., BH 2012.147.

⁸ Kúria 2016. június 27. napján kelt Bkk.II.854/2016/2. számú végzése, Bkk.II.1.604/2016/3.

⁹ BH 1993.599., Kúria Bkk.II.1.574/2016/3. számú és Bkk.I.262/2. számú végzése.

¹⁰ Kúria 2016. június 13. napján kelt Bkk.I.853/2016/2. számú végzése, BH 1989.391., BH 1999.295., BH 2000.389., BH 2005.315., BH 2016.170.

¹¹ Bkk.II.1.048/2016/2., Bkk.I.1.381/2016/2.

határozat meghozatalát megelőzően bejelentett, de már el nem bírálható elfogultsági kifogás tárgyában utólag döntést kell hoznia a bíróság másik tanácsának, illetve a felsőbb bíróságnak, ha a bejelentés az egész bíróságot érintette. Az elfogultsági kifogás megalapozott voltát és a kizárást kimondó végzés értelemszerűen az érdemi határozat hatályon kívül helyezését vonja maga után, erre azonban példát nem találtam több száz hatályon kívül helyező végzés megismerése során.

5.2. A 34/2013. (XI. 22.) AB határozat jogértelmezése szerint alkotmányos követelmény, hogy a vádirat benyújtása előtt az előzetes letartóztatás egy éven túli meghosszabbítására, valamint az ideiglenes kényszergyógykezelés felülvizsgálatára irányuló eljárást lefolytató törvényszéki egyesbíró egy tekintet alá esik a nyomozási bíróval¹², a bíróság további eljárásából ki van zárva a Be. 21. § (3) bekezdése a) pontjának alkotmányos értelmezése alapján. A határozat az időbeli hatályról is rendelkezik, az AB határozatban foglaltakat a kihirdetését követően indult büntetőeljárásokban kell alkalmazni. Nem semmisítette meg az ítélet-tábla másodfokú ítéletét, amely érdemben felülbírálta, nem helyezte hatályon kívül a törvényszék öttagú tanácsa által hozott ítéletet, amelynek meghozatalában résztvevő hivatásos bírók az ügyben egyesbíróként is eljárak az előzetes letartóztatás éven túli meghosszabbítása tárgyában. Az ítélet-tábla tanácsának egyik tagját sem érintette ez a kizárási ok, továbbá az ítélet-tábla az egységes bírói gyakorlat által megszorítóan értelmezett kizárási szabályt alkalmazva jutott arra a következtetésre, hogy a vádelőkészítés során eljáró törvényszéki egyesbíró ítélezési részvétele nem kizárt. A tisztességes eljárás helyrehozhatatlan sérelmét nem állapították meg¹³.

5.3. Az előző határozatban írtakat továbbfejlesztve, kiterjesztve, az újabb alkotmányjogi panasz alapján a 21/2016. (XI. 30.) AB határozat újabb alkotmányos kö-

vetelményt fogalmazott meg, mely szerint a Be. 21. § (3) bekezdésének a) pontja alkalmazásakor a büntetőügy további elintézésében nem vehet részt olyan bíró, aki az eljárás bármely korábbi szakaszában, így akár a nyomozás során bíróként járt el. Nem állapította meg, hogy mely időponttól kezdődően kell alkalmazni ezt az értelmezést. Megsemmisítette azonban a Kúria felülvizsgálati eljárásban, 2015. július 23. napján hozott végzését.

Az alkotmányos értelmezést a rendes bíróságok természetesen követik, a tisztességes eljárás elvének messzemenő tiszteletben tartásával egyetértve. Az újonnan érkezett ügyekben is gyakori az átszignálás, mivel a lajstrom-programban kell utána nézni, hogy a másodfokú tanács felülbírálta-e nyomozati szakban letkezett határozatot. A gyakorlatban nem életszerű, de nem is elvárás, hogy a bírói szakban eljáró, ítélező bíró emlékezzen arra, hogy az ügy nyomozati szakaszában is hozott döntést ebben a konkrét ügyben másodfokon. Ezekben a határozatokban gyakran szerepel, hogy a bíróság az eljárás ezen szakaszában a bizonyítékok bizonyító erejét nem mérlegelheti még a megalapozott gyanú meglétével kapcsolatban sem. A bizonyítékértékelő tevékenység kizárólag a bírói szakban lefolytatott bizonyítás eredményeként, az az alapján kialakult meggyőződés szerinti bírói döntés megalapozottságáról való meggyőzés eszköze lehet.

A pillanatnyi alkotmányos jogértelmezés szerint – a két alkotmánybírói határozatot összevetve – vannak olyan büntetőügyek, amelyekben az eljárás 2013. november 22. napja előtt indult, és amelyben lehet perbíró, aki nyomozati szakban törvényszéki egyesbíróként eljár. Nem lehet azonban perbíró – legalább 2016. november 30. után – az, aki másodfokon felülbírálta a nyomozási bíró vagy a törvényszéki egyesbíró döntését.

Az ügy további elintézéséből (első, másod-, harmadfok, rendkívüli jogorvoslatok) van kizárva az a bíró, aki a nyomozati szakban másodfokon eljár. A további elintézés alatt csak azt lehet érteni, hogy a vádirat benyújtását követően semmilyen döntés meghozatalában nem vehet részt az alkotmányos jogértelmezés okán kizárt bíró ugyanúgy, mint a tételes jog szerinti más kizárási okkal érintett bíró. Így vonatkozik ez a bíróság kizárása, más bíróság kijelölése tárgyában szükséges döntésekre is. Meg kell azonban jegyezni, hogy amennyiben mégis születnek a jövőben (a tévedés lehetőségét soha nem lehet kizárni) olyan nem ügydöntő, jogerős határozatok, amelyek meghozatalában az alkotmánybírói határozat alapján kizárt bíró vett részt, az kizárólag a legfőbb ügyész által lesz támadható jogorvoslattal a törvényesség érdekében. Nem ügydöntő volta miatt felülvizsgálatnak, mint rendkívüli jogorvoslatnak nincs helye, de alkotmányjogi panasszal sem támadható az Alkotmánybírói határozat által kialakított befogadási gyakorlat értelmében.

Ami közvetlenül már nem érinti a rendes bíróságokat, de az alkotmánybírói határozat értelmezése során óhatatlanul felmerülő kérdés, hogy van-e vizs-

¹² A nyomozási bíró a német büntetőeljárás jogba 1975-ben a vizsgálóbíró helyett bevezetett intézmény. A nyomozási bíró feladata egyrészt az emberi jogokat érintő rendelkezések (pl. előzetes letartóztatás elrendelése, különleges titkosszolgálati módszerek alkalmazásának engedélyezése) meghozatala, egyes tanúvédelemmel kapcsolatos döntések, másrészt a bírósági (bírói) tárgyaláson meg nem ismételhető bizonyítás felvétele (pl. súlyosan beteg tanú kihallgatása) a nyomozás során. Ugyanígy feladattal a 2003. július 1. napjától hatályos új magyar büntetőeljárás törvény is alkalmazza a már korábban novelláris úton bevezetett intézményt. A nyomozási bíró fogalma azonban csak az 1998. évi XIX. törvénnyel kihirdetett Be.-ben szerepel.

Az 1989. évi XXVI. törvény (az 1973. évi I. törvény novellája) az 1976. évi 8. törvényerejű rendelettel kihirdetett Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya 9. cikkének 3. pontjára figyelemmel helyez több döntési jogkört nyomozati szakban bírói kézbe. A nemzetközi jog szerint azt, akit büntetőeljárás vádjával vettek őrizetbe, vagy tartóztattak le, a legrovidebb időn belül bíró vagy a törvény értelmében bírói hatáskört gyakorló más hatóság személyéle kell állítani.

¹³ Az alkotmánybírói határozathoz fűzött különvéleményt jegyzők szerint a határozat rendelkező részének két pontja ellentmond egymásnak. „Az alkotmányos követelmény megállapítása egyben azt is jelenti, hogy az adott jogszabálynak létezik Alaptörvénynek megfelelő értelmezése.” A határozat rendelkező részének 1. pontjában írtakból az következik, hogy az elsőfokú eljárásban kizárt bírók vettek részt, mely másodfokon az ítélet elkerülhetetlen hatályon kívül helyezését vonta volna maga után. Ennek elmaradása a döntésnek az alkotmányjogi panasz alapján történő megsemmisítését kellett volna eredményeznie, 78–79. bekezdések.

szaható hatálya az alkotmányos követelmény szerinti értelmezésnek. Mennyiben hathat ez vissza a már jogerősen befejezett ügyekre? Ennek az értelmezési problémának a megoldása a jogerős ítéleteket hozó bíróságoknak nem feladata, a rendkívüli jogorvoslatok közül a perújításban sem kell gondolkodni, marad a felülvizsgálati eljárás, valamint a legfőbb ügyész által kezdeményezhető jogorvoslat a törvényesség érdekében. Végezetül az alkotmányjogi panasz, ami – véleményem szerint – kizárólag az egyetlen jövőbeli lehetőség arra, hogy megtudjuk az alkotmánybírói határozat hatályát. A tételes jog alkotmányos értelmezéséhez sok hasonlóságot mutatnak a jogegységi határozatok, melyek nem beszélnek hatályról, kizárólag egy jogszabályhely helyes értelmezéséről, amely szerint a normaszöveget a hatályba lépésétől kezdődően így kellett volna értelmezni. A jogegységi határozatok meghozatalát – általában – a nem egységes értelmezést tartalmazó bírósági döntések indikálják. A jogegységi határozatok meghozatalát nem szokták követni sorozatosan erre hivatkozó felülvizsgálati indítványok, s ha mégis, törvénytörő büntetés kiszabásának hiányában eredményre nem vezethetnek.

Marad mégis az az elméleti kérdés, hogy a Be. 21. § (3) bekezdése a) pontjában írtak két alkotmánybírói határozattal való alkotmányos értelmezése a törvényszéki egyesbíróra vonatkozóan miért mondja ki a határozat alkalmazásának hatályát, a másik határozat pedig miért nem. Az egyik elutasítja az alkotmányjogi panasszal támadott rendes bírósági döntés megsemmisítésére irányuló indítványt, a másik pedig nem.¹⁴

6. Az új Be.-kódex tervezete

6.1. Az új Be.-kódex tervezetében elfogadott érvelés

A tervezet korábbi verziója ellentétes volt a 33/2001. (VII. 11.) AB határozattal, amelyet egyébként a jelenleg hatályos Be. megalkotásánál sem vettek figyelembe. Sérti a „fegyverek” egyenlőségét, hogy a kizárás iránti bejelentésnek való helytadás előtt be kell szerezni az ügyész, ezáltal kizárólag az eljárási szereplők egyikének a nyilatkozatát¹⁵. Pontosan mi az oka annak, hogy a bíróságok közötti hatásköri, illetékességi összeütközés esetén, valamint a bírák által bejelentett elfogultság esetén is az ügyészség indítványának beszerzését követően lehet csak dönteni? Az ügyészség a törvénynek megfelelően a hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bíróság előtt emel vádat. Ettől kezdve kizárólag a bíróság dönthet arról, hogy esetleg más bíróság

fog eljárni, sem az eljárás szereplői, sem más, kívülálló szervezet nem szólhat bele [36/2013. (XII. 5.) AB határozat]. A bíróság, mint független hatalmi ág függetlenségét sértené, ha a törvényes bíróhoz való jog alkotmányos követelményével szemben a törvényben írt illetékességi szabályoktól való szükséges eltérés esetén az eljárási szereplők megválaszthatnák, hogy melyik bíróság járjon el a büntetőügyben.

Úgy tűnik, hogy a jogalkotóhoz eljutott ez az érvelés, mert az utolsó, megismerhető verzió szabályai ennek megfelelőek. Nem tartalmazza ugyanis, hogy a bíróság kijelölése előtt az ügyész indítványát be kell szerezni. Az eltérő értelmezés lehetősége azonban nincs kizárva. Az eljáró bíróság kijelölése alcímet követően a tervezet az ügyészségről szól. Az ügyészség jogai között elsőként azt nevesíti a szöveg, hogy az ügyészség indítványt és észrevételt tehet minden olyan kérdésben, amelyben a bíróság dönt. A szerkezeti értelmezés még nem mondana ellent a tervezet módosításából levont következtetésnek, az általánoságban megfogalmazott jog csak a Be. további részére lehet érvényes. Ezt alátámasztja, hogy az ez előtti normaszövegben (alapelvek körében az ügyészséget is terhelő kötelezettségek) az ügyészség konkrétan nevesítve van, a bíró kizárása, bíróság kijelölése részben viszont nincs megjelölve szerepe. Az ügyészségről szóló Fejezet mindössze azt szögezi le, hogy az ügyész a közvádó. Nem tartalmazza a hatályos eljárási törvény 28. §-ának (7) bekezdésében¹⁶ foglaltakat, mely szerint az ügyész az e törvényben meghatározott feltételek esetén vádat emel, és a bíróság előtt – a magánvád és a pótmagánvád esetét kivéve – a vádat képviseli. Amennyiben ezek a változások a jogalkotó részéről tudatosak voltak, úgy az ügyészség ismét eljuthat olyan értelmezésig, hogy más bíróság kijelölésének szükségessége esetén magánvádas, pótmagánvádas (sőt szabálysértési) ügyben is van indítványtételi joga. Ekkor újból kezdődhet a küzdelem annak érvényre juttatására, hogy az ügyészség csak közvádas ügyben eljárási szereplő. Magánvádas, pótmagánvádas ügyben nem tehet indítványt, még a bíróság kijelölése tárgyában hozandó döntést érintően sem.¹⁷

6.2. Az új Be.-kódex tervezetének vitatható megfogalmazása

A tervezet szerint a kizárás igazgatási ügykörben elintézhető, ha a bíró a rá vonatkozó kizárási okot maga jelentette be, vagy a más által bejelentett kizárási okot nem vitatta. Álláspontom szerint, ha a bíró a más által bejelentett kizárási okot nem vitatja, akkor azt saját magának kellett volna bejelentenie. Ha nem tette meg, és saját maga által is így gondoltan kizárt bíróként járt el az ügyben, akkor feyelmi felelősséggel tartozik.

¹⁴ A felvetést megalapozza az alkotmánybírói határozathoz fűzött különvélemény, amely visszautal az előző AB határozat különvéleményére, 49., 50. bekezdés.

¹⁵ Az Alkotmánybírói megállapítja, hogy a büntetőeljárásról szóló 1973. évi I. törvény 42. § (4) bekezdésének második mondata: „Határozathozatal előtt az ügyész indítványát be kell szerezni.” – alkotmányellenes, ezért ezt a rendelkezést a határozat közzétételének napjával megsemmisíti.

¹⁶ Beiktatva a 2006. évi LI. törvény 12. § (2) bekezdésével.

¹⁷ Magánvádas ügyben az ügyésznek lehet szerepe azonkívül is, hogy az ügy iratait megtekintheti és a tárgyaláson jelen lehet, amennyiben a vád képviselőt átveszi.

Olyan nyilatkozat tehát nem várható el a bírótól, hogy a bejelentett kizárási okot nem vitatja, azaz eddig fel sem merült benne, de az eljárási szereplő érvei után ő is belátja, hogy pl. elfogult. Maga a tervezet sem konzekvens ebben a kérdésben, mert a további normaszöveg szerint az a bíró, aki a személyére vonatkozó kizárási okot maga jelentette be, vagy a más által bejelentett kizáráshoz hozzájárult, a bejelentés elintézéséig az ügyben nem járhat el. Itt már a hatályos Be. kifejezésével, a hozzájárulással élt a jogalkotó anélkül, hogy az ilyen értelmű nyilatkozat megtételének lehetőségére jogszabályi értelmezést adott volna.

Véleményem szerint szükségtelen volt annak a szövegbe iktatása, hogy a bejelentés elintézéséig az ügyben nem járhat el. A bejelentés elintézése kizárólag az eljáró bíró, vagy ha az a bíróság valamennyi bíróját érinti, valamennyiük kizárását jelentheti a már hivatkozott 17/2001. (IV. 1.) AB határozatra figyelemmel. Vagy létezhet olyan jogalkotói akarat, mely szerint a bíró hozzájáruló nyilatkozatát a bíróság elnöke felülbíráhatja? Csak akkor kell intézkednie másik bíró kijelölése iránt, ha a bíró a más által bejelentett kizárási okot nem „vitatta”? A jelenleg hatályos szöveg szerint nem járhat el az ügyben az a bíró, aki a kizárási okot maga vagy rá vonatkozóan a tanács elnöke jelentette be, továbbá a bíróság elnöke intézkedik más bíró kijelölése iránt az említett esetben, valamint akkor is, ha a bíró a kizáráshoz hozzájárult. Jelenleg egyértelmű, hogy a bíró a hozzájáruló nyilatkozatával akkor is kizárta magát a további eljárásból, ha az elfogulatlanságát is kijelentette.

6.3. Az új Be.-kódex további újításai

A tervezet indokolása magyarázatot ad arra, hogy a kódex miért nem veszi át a hatályos eljárási törvényből, hogy „Nem járhat el az ügyben – a Kúria kivételével – az a bíróság, amelynek elnökével, illetőleg elnökhelyettesével szemben a 21. § (1) bekezdésének a)–c) pontjában meghatározott kizárási ok merült fel.”

Az indokolás szerint „míg a bíróság elnöke vagy elnökhelyettese igazgatási jogkörben járhat el az ügyben eljáró bírót érintően, tehát az ügy elintézésére vonatkozóan utasítást nem adhat az eljáró bírónak”, szemben az ügyészséggel¹⁸, ahol a vezető állású ügyész utasítás adására jogosult ebben a kérdésben is. Az indokolás csak ott tér ki a bírósági vezetőket érintő kizárási okkal kapcsolatos eltérő szabályozásra, amikor azt indokolja, hogy az ügyészség vezetőivel szembeni objektív kizárási ok esetén miért tartja fenn azt a szabályozást, mely szerint ez a körülmény kihat az ügyészség egész szervezeti egységére.

¹⁸ Ha már a törvény indokolása hivatkozik a királyi ügyészségről szóló 1871. évi XXXIII. számú törvényre, amely a kizárási, összeférhetlenségi okokat a bűnvádi perrendtartástól elkülönülő törvényben szabályozza, akkor nem szabad elfelejteni, hogy létezik egy olyan törvény is, amely a bírókat érintően is messzemenően kitágítja az összeférhetlenségi, kizárási okokat. Ez pedig az 1891. évi XVII. törvénycikk (IV. fejezet), kiemelten kezelve a bíróságok elnökével fennálló összeférhetlenségi eseteket.

A bíróság igazgatási vezetőit érintő indokolás azonban felveti a kérdést, hogy ez miért csak a büntető ügyekben eljáró bírók esetében evidens. A (új) polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény a 14. §-a (1) bekezdésének b) pontjában változatlanul kizárja azt a bíróságot, amelynek elnökével, elnökhelyettesével szemben objektív kizárási ok áll fenn. Még élő az 1/2000. Büntető-közigazgatási-polgári jogegységi határozat, amely az indokolásában egyértelművé teszi, hogy „A bírói gyakorlat egységét megtörné, ha egy lényegében véve azonos jogintézményre: a bíró kizárására vonatkozó szabályokat a büntető- és a polgári ügyekben eljáró bíróságok eltérően értelmeznék.”. A szintén élő, eddig még meg nem semmisített 1/1999. Büntető-közigazgatási-polgári jogegységi határozat értelmében a bíróság vezetőjének minősül az elnök mellett az elnökhelyettes is¹⁹.

Megjegyzendő továbbá, hogy a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény 2013. szeptember 1. napjával beiktatott 47. §-ának (2a)²⁰ bekezdése szerint, ha a kizárási ok – az akár objektív, akár szubjektív – a szabálysértési hatóság vezetőjével szemben áll fenn, másik szabálysértési hatóságot kell kijelölni. A 47. § (1) és (2) bekezdésének összevetett értelmezéséből az következik, hogy a (2a) bekezdés – bár kimondatlanul, de – szabálysértési hatóságnak tekinti a bíróságot is. Ezt az értelmezést kúriai határozat²¹ is alátámasztja, bármely kizárási ok érinti a bíróság elnökét (elnökhelyettesét), az a bíróság kizárt. A szabálysértési törvény tehát szigorúbban ítéli meg ezt a helyzetet, mint a Be. Amennyiben nem követnénk ezt az értelmezést, akkor „csak” az elnökkel (elnökhelyettesével) szemben fennálló objektív kizárási ok hatna ki az egész bíróságra a szabálysértési törvény 47. §-ának (5) bekezdése szerint, amely a nem szabályozott esetekre (jelenleg) a büntető eljárási törvény kizárási okokra vonatkozó rendelkezéseinek alkalmazását írja elő.

6.4. A hatályon kívül helyező végzések általános megtámadhatósága lehetőségének tervezett törvénybe iktatása óta folyamatosan észrevételezem, hogy objektív kizárási okként kellene megfogalmazni, hogy amennyiben a hatályon kívül helyező végzést hatályon kívül helyező bíróság iránymutatása kötelező lesz, a törvényt sértő végzést hozó bírók a megismételt eljárásból ki legyenek zárva. Ez pontosan ugyanaz a szituáció, mint a megalapozatlanság miatti hatályon kívül helyezés utáni eljárásból kizárási ok, amikor a jogalkotó nem várja el a bírótól, hogy a megismételt eljárásban az eredeti meggyőződésével ellentétes döntést hozzon, amely egyébként a bírói függetlenséget érintő lelkiismereti kérdés. Nem kellene a hatályon kívül helyező végzést hozó bírókat arra kényszeríteni, hogy a legjobb tudásuk, meggyőződésük és lelkiismeretük

¹⁹ A jelenlegi Be., az 1998. évi XIX. törvény már az ennek megfelelő szöveggel lépett hatályba.

²⁰ 2013. évi XCIII. törvény 132. §.

²¹ Kúria Bkk.II.1.622/2016/2. számú végzés.

szerinti álláspontjukat egy újabb eljárásban a felsőbb bíróság kötelezően irányadó álláspontjának megfelelően változtassák meg. A felsőbb bíróságoknak törvényben lefektetett garanciális joga, hogy érdemben megváltoztassák az alsóbb bíróságok döntését, ez a lényege a jogorvoslati rendszernek. A hatályon kívül helyező végzés elleni rendes jogorvoslatnak – véleményem szerint – csak akkor lenne előrevívő, az időszérűséget figyelembe vevő értelme, ha az azt felülbíró jogorvoslati fórum érdemi döntést hozhatna. Ezt a gondolatot magam is halvaszületettnek tekintem, ismerve a Kúria álláspontját a hatályon kívül helyező

végzéseket támadó – pillanatnyilag még csak a legfőbb ügyész általi rendkívüli – jogorvoslat alapján keletkezett határozatokban megfogalmazottakra tekintettel. Szigorúan csak a hatályon kívül helyező végzésben írtak vizsgálatára szorítkozva, az „ügyiratok” megismerését szükségtelennek tartva születtek meg a megalapozatlanság miatti hatályon kívül helyező végzések törvénytörtő voltát kimondó ítéletek²². ■

²² Kúria Bt.III.1.604/2015/4., a Bt.III.1.505/2015/5. számú ítélet ezt meg is fogalmazta.

A BÜNTETŐ TÁRGYALÁSI RENDSZEREK SAJÁTOSSÁGAI ÉS A BÜNTETŐELJÁRÁS HATÉKONYSÁGA

SZERZŐ: **Fantoly Zsanett**

LEKTOR: **Bócz Endre, Hack Péter, Herke Csongor**

Bár a fejlett jogállamokban hosszú évtizedek óta alig változik a tárgyalás jellege, mégsem mondható az, hogy a hazánkban is alkalmazott egységes tárgyalási rendszert ne érnék súlyos bírálatok. Különösen felerősödtek ezek a kritikai megjegyzések a Marc Ancel nevével fémjelzett új társadalomvédelmi irányzat (la nouvelle défense sociale, die neue Sozialverteidigung) képviselőinek megjelenésével, akik a jelenlegi egységes (monista) tárgyalással szemben a kettéosztott (dualista) tárgyalási rendszert javasolják. A dualisták érvelése szerint a monista tárgyalási rendszernek súlyos és kiküszöbölendő hátrányai vannak; a monista tárgyalás tulajdonképpen a XIX. században kialakult, de mára már elavult tett-arányos, tettcentrikus büntetőjognak felel meg, és túlságosan az elkövetett büntetendő cselekmény részleteiben merül el. Ezáltal háttérbe szorul, másodlagos vagy szinte mellékes szempont marad a terhelt személyiségének vizsgálata és általában a büntetés kiszabás alaposságának, hatékonyságának kérdése.

A szerző ezen kritikai észrevételekből kiindulva veti górcső alá az egyes tárgyalási rendszerek előnyeit és hibáit. A monográfia nagyobb részét kitevő első könyv az akkuzatórius és inkvizitórius büntetőeljárás (tárgyalás) történeti fejlődését és alapvető jellemzőit mutatja be, továbbá az anglo-amerikai akkuzatórius rendszer mai adaptálási lehetőségeit tárja fel. A büntetőeljárás jogelméleti megközelítésének rövid összefoglalását követően az első könyv a nemzetközi büntetőbíróóságok tárgyalási rendszerein keresztül vizsgálja az inkvizitórius és az akkuzatórius tárgyalás elemeinek megjelenését.

A második könyvben a szerző a hazai büntetőeljárás hatékonyságának gyakorlati visszasságait emeli ki kritikai élel, és kitér az eljárás gyorsításának alkotmányos lehetőségeire is. A bűnözésnek a rendszer-váltást követő látványos emelkedése, az igazságszolgáltatás tehermentesítése és a sértett érdekeinek fokozott igénybe vétele egyaránt új jogintézmények bevezetését indokolja. A szerző álláspontja szerint a jogalkotónak a jelenleginél szélesebb körben kell biztosítani az opportunitás elvének érvényesülését az officialitáshoz képest, ennek érdekében pedig a már meglévő egyszerűsítő intézmények felülvizsgálata is szükségessé válik.

Ára: 4900 Ft

WEBES VÁSÁRLÁS
-5%